

DVIJE DJEVOJČICE

Edukativni modul

SADRŽAJ

UVOD U PRIČU O „DVIJE DJEVOJČICE“	03
KAKO KORISTITI EDUKATIVNI MODUL „DVIJE DJEVOJČICE“	04
EDUKATIVNI MODUL „DVIJE DJEVOJČICE“	06
KORAK 1 UVODNA DISKUSIJA	07
KORAK 2 PRIKAZIVANJE FILMA	07
KORAK 3A PRIČU POČINJEMO SA MARIJOM	08
KORAK 3B HANDOUT 1 I DISKUSIJA	09
KORAK 3C HANDOUT 2 I DISKUSIJA	11
KORAK 3D ALMINA PRIČA	12
KORAK 3E ZAVRŠNA DISKUSIJA	13
KORAK 4 INTERAKTIVNI MODUL TRGOVINA LJUDIMA	14
KORAK 4A ŠTA JE TO TRGOVINA LJUDIMA?	15
KORAK 4B ŠTA JE TO EKSPLOATACIJA?	16
KORAK 4C UZROCI TRGOVINE LJUDIMA	17
KORAK 4D REGRUTACIJA/PRONALAŽENJE POTENCIJALNE ŽRTVE	17
KORAK 4E INTERNET I TRGOVINA LJUDIMA	18
KORAK 4F REZIME SESIJE	20

Uvod u priču o „Dvije djevojčice“

Trgovina ljudima je globalni problem i oblik kriminala koji je izraženiji u tranzicijskim zemljama. Jedna od takvih zemalja je i Bosna i Hercegovina. Žrtve trgovine ljudima su prije svega osobe iz društveno ugroženih kategorija društva. To su često ljudi iz siromašnih zemalja koji u potrazi za boljim životom migriraju u bogatije zemlje ili putem prevara ili prijetnji bivaju namamljeni u lanac trgovine ljudima. U tom nastojanju oni postaju laka meta kriminalcima koji se bave trgovinom ljudima. Prema posljednjim podacima, BiH je zemlja koja nije destinacija za žrtve trgovine ljudima nego tranzicijska zemlja. Ekonomski situacija u BiH čini ovu zemlju nezanimljivom za strane državljane/ državljanke koji se bave prostitucijom ili za osobe koje su svodnici i koji su uključeni u lanac prostitucije i trgovine ljudima i upravljaju tim lancem. Posve je jasno da se veća zarada može pronaći u razvijenim evropskim zemljama.

Mjere i aktivnosti koje je 2010. godine poduzela Agencija za sigurnost i zaštitu BiH (SIPA) pokazale su dobre rezultate u prevenciji i rješavanju slučajeva trgovine ljudima. Jedan od najistaknutijih problema jeste problem prosjačenja, ponajviše od strane pripadnika romske manjine. Ovakvo ponašanje je uvjetovano životnim stilom ove populacije kao i kompleksnim ekonomskim i društvenim uslovima u BiH. Dostupni podaci pokazuju da postoje realni pokazatelji da je ovakav oblik prosjačenja organizovan i da njime upravljaju osoba uključene u lanac trgovine ljudima. Ujedno, ovakav oblik ponašanja je identifikovan kao vid trgovine ljudima.

Nakon što je Evropska komisija dala zeleno svjetlo za bezvizni režim putovanja građanima BiH i Albanije, BiH je postala zemlja tranzita za brojne osobe, žrtve trgovine ljudima, i to posebno iz Turske i Albanije. Karakteristika osoba koje su žrtve trgovine ljudima je ta da su žrtve izložene različitim, a u nekim slučajevima i brutalnim, oblicima nasilja koje ostavlja izuzetno ozbiljne posljedice na zdravlje. U BiH su u toku 2010. godine zabilježeni slučajevi trgovine ljudima sa fatalnim posljedicama. Vladin sektor zajedno sa nevladinim bilježi značajan napredak u borbi protiv trgovine ljudima, i to iz godine u godinu.

Jedno od nastojanja kanalizano je i kroz projekat „Dvije djevojčice“ koji Asocijacija XY realizira u drugoj polovini 2012. godine. „Dvije djevojčice“ (originalnog naziva „Two little girls“) trominutni je animirani film koji je napravljen kako bi informirao mlade djevojke i dječake o opasnosti da završe kao seksualno roblje u procesu trgovine ljudima te podigao svijest građana u BiH, a posebno djevojaka o ovoj problematiki. Film je napravljen uz konsultacije sa pet mlađih Albanski koje su prokrijumčarene u Ujedinjeno Kraljevstvo a koje su podijelile svoja iskustva zarad snimanja ovog filma. Njihove priče preslikavaju dva najčešća načina preko kojih se djevojke iz istočne i jugoistočne Evrope mame i prodaju u seksualno roblje. Sam film je sinhroniziran na b/h/s jezik.

Film je prikazan u brojnim albanskim školama kao i na nacionalnoj televiziji u ovoj zemlji. Zahvaljujući sredstvima Comic Reliefs (www.comicrelief.com) i Tudor Trust-a (www.comicrelief.com), kampanja je proširena na Makedoniju, Bjelorusiju, Kosovo, Moldaviju, Bugarsku i Rumuniju. Planirano je da se iz ovih sredstava finansiraju i kampanje u Srbiji,

Sloveniji, Ukrajini, Latviji i Litvaniji. Partneri u bh. kampanji su Ministarstvo sigurnosti BiH – Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, Ambasada Ujedinjenog Kraljevstva u BiH te Federalna televizija.

Film je prevashodno namijenjen djeci školskog uzrasta, mrežama mladih, prosvjetnim radnicima, osobama koje rade sa mladima generalno te manjinskoj populaciji Roma. Pored ovog filma, Asocijacija XY će razviti dodatni edukativni modul namijenjen mladima, prosvjetnim radnicima i pedagozima.

Kako koristiti edukativni modul „Dvije djevojčice“

Edukativni modul „Dvije djevojčice“ koncipiran je tako da se učesnicima sesije tj. radionice prikaže kratki animirani film koji će kasnije poslužiti kao osnova za diskusiju. Iz tog razloga je važno da se na početku radionice/sesije učesnicima skrene pažnja na diskusiju koja slijedi nakon gledanja animiranog filma. Prije početka reprodukcije filma također treba naglasiti da su priče zasnovane na stvarnim događajima. To će učesnike podstićati da sa više pažnje prate dešavanja u filmu, a na koncu će se pozitivno odraziti i na zaključke do kojih želimo doći kroz diskusije.

Sesija je podijeljena u četiri glavna koraka a svaki korak je opisan tako što su definirana pitanja za diskusiju, dok su kod pojedinih pitanja izdvojeni i odgovori do kojih želimo doći. Kod onih pitanja koja ispituju stavove učesnika o određenim pitanjima nismo ponudili odgovore jer oni zavise od pojedinaca i grupe sa kojom se radi.

Prilikom facilitiranja važno je da se rukovodite smjernicama ponuđenim za svaki pojedinačni korak. Pri tome vodite računa o vremenu koje je dodijeljeno svakom pojedinačnom koraku. Preduge i nekontrolirane diskusije lako mogu dovesti do toga da zadržavajući se na jednom koraku onemogućite prelazak na drugi a sve to zbog neadekvatnog korištenja vremena koje vam je na raspolaganju. Kvadratič sa satom, koji se nalazi pored naslova svakog zasebnog koraka, govori vam koliko vremena je predviđeno za njegovo izvođenje – kao što možete vidjeti na slici 1.1. Ukoliko radite u timu, jedan od članova može biti zadužen za praćenje iskorištenog vremena, kao i vremena koje je preostalo za sesiju. Vrijeme predviđeno za sesiju je istanuto kroz grafički prikaz. Primjer vidi sliku ispod.

Pojedine diskusije su osmišljene tako da se prilikom uspostavljanja interakcije koriste handouti tj. radni materijali. U ovim materijalima opisane su studije slučaja o različitim oblicima trgovine ljudima i eksploracije koji su se desili u BiH ili zemljama regiona. Handoute možete koristiti tako da ih prethodno odštampate i svakom učesniku date po jedan primjerak ili da jednostavno pročitate tekst iz pripadajućeg handouta i nakon toga započnete diskusiju.

Ovom edukativnom sesijom želimo postići sljedeće:

- Povećati znanje o trgovini ljudima, a posebno o tome od čega se sastoje komponente traffickinga,
- Povećati znanje o načinima regrutacije i mehanizmima traffickinga
- Upoznati učesnike sa različitim vidovima eksploracije žrtava
- Podići svijest o opasnosti koju predstavlja trafficking za mlade ljude izložene riziku
- Odgovoriti na pitanja koja se odnose na integraciju seksualnog i reproduktivnog zdravlje i traffickinga te njihove korelacije.

Teme koje se obrađuju na sesiji:

- Šta je trgovina ljudima?
- Faktori utjecaja na trgovinu ljudima
- Elementi procesa trgovine ljudima
- Proces trgovine ljudima
- Seksualno i reproduktivno zdravlje i trgovina ljudima

Modul Dvije djevojčice

„Dvije djevojčice“ (originalnog naziva „Two little girls“) trominutni je animirani film koji je napravljen kako bi informirao mlade djevojke i dječake o opasnosti da završe kao seksualno roblje u procesu trgovine ljudima te podigao svijest građana u BiH, a posebno djevojaka o ovoj problematici. Film je napravljen uz konsultacije sa pet mladih Albanki koje su prokrijumčarene u Ujedinjeno Kraljevstvo a koje su podijelile svoja iskustva zarad snimanja ovog filma. Njihove priče preslikavaju dva najčešća načina preko kojih se djevojke iz istočne i jugoistočne Evrope mame i prodaju u seksualno roblje. Sam film je sinhroniziran na b/h/s jezik.

Edukativni modul „Dvije djevojčice“

KORAK 1

7
min

Sesiju započnite tako što ćete učesnicima objasniti da će u narednih 45 minuta ili sat vremena govoriti o trgovini ljudima. Objasnite da je sesija koncipirana iz četiri dijela:

1. Uvodna diskusija
2. Prikazivanje filma „Dvije djevojčice“
3. Diskusija o scenama iz filma
4. Interaktivna sesija o trgovini ljudima

Prije nego što počnete sa prikazivanjem filma započnite kratku diskusiju pitanjem da li su učesnici prije ove sesije čuli za trgovinu ljudima. Očekivani odgovori su DA ili NE. Ukoliko učesnici kažu NE, objasnite im da je trgovina ljudima prisutna u svim zemljama svijeta i da Bosnu i Hercegovinu ovaj problem nije zaobišao. Također, objasnite da u uvodnom dijelu sesije nećeći govoriti o tome šta trgovina ljudima predstavlja već da će više informacija o tome dobiti nakon odgledanog filma. Sesiju nastavite pitanjem da li su učesnici čuli za neki slučaj trgovine ljudima koji se desio u našoj zemlji.

Zatim učesnike pitajte da li znaju šta znači riječ eksploracija i koji oblici eksploracije su najprišutniji u našoj zemlji. Ukoliko učesnici ne znaju koje je značenje riječi eksploracija, objasnite im da to u prevodu znači iskorištavanje a kao primjer možete navesti da je prošenje na ulicama jedan vid eksploracije djece. Sada kada ste objasnili značenje riječi eksploracija i ponudili primjer, učesnike pitajte da li poznaju još neke oblike eksploracije koji se mogu dovesti u vezu sa trgovinom ljudima.

S obzirom da će se u filmu koji slijedi spominjati prostitucija, učesnike pitajte da li je prostitucija isto što i trgovina ljudima tj. seksualna eksploracija. Ukoliko učesnici kažu NE, pitajte ih koja je razlika, no ukoliko odgovor na vaše pitanje bude DA, objasnite razliku. Prostitucija podrazumijeva svojevoljno pružanje seksualnih usluga za novac, dok su kod slučajeva trgovine ljudima osobe prisiljene da pružaju seksualne usluge i da su takve osobe obično lišene svih prava da samostalno donose odluke.

Sada kada ste napravili kratki uvod u temu, učesnike pozovite da obrate pažnju i objasnite im da će u naredne 3 minute pogledati film i da će nakon toga uslijediti diskusija o scenama iz filma.

KORAK 2 – PRIKAŽITE FILM!

KORAK 3

3
min

Sada kada ste sa učesnicima pregledali film, objasnite im da će u nastavku sesije raspravljati o scenama iz „Dvije djevojčice“. Prije nego što nastavite sa sesijom, naglasite da prilikom diskusije ne postoje tačni i netačni odgovori već da interakcijom želimo dobiti mišljenje o različitim temama i da je svaki odgovor dobrodošao. Sada kada ste napravili uvod u diskusiju, nastavite je pitanjima koja se odnose na film „Dvije djevojčice“.

Diskusiju započnete sljedećim pitanjima:

Šta mislite o filmu „Dvije djevojčice“? Diskusiju nastavite pitanjem koji dio filma je ostavio najveći utisak na učesnike koji su ga gledali.

S obzirom da su tokom gledanja filma čuli da su obje priče zasnovane na stvarnim događajima, pitajte ih šta misle da li su takve priče realne u našoj zemlji. S obzirom da ste koristili pitanje zatvorenog tipa, jedini mogući odgovori su DA ili NE, pa je važno da diskusiju nastavite pitanjem da li je neko od učenika čuo za ovaj ili sličan primjer, naglašavajući da pitate za primjere iz naše zemlje.

Ukoliko učesnici istaknu da nisu čuli za primjere iz svog bližeg okruženja ili čak za neke koji su se desili u BiH, tada im ukažite na to da je trgovina ljudima problem koji postoji i u BiH, ali da se o tome malo govori, pa se čak u mnogim situacijama problem trgovine ljudima ni ne prepoznaće kao takav.

Učesnicima naglasite da je Marija djevojčica koja je živjela na selu, dok je Alma živjela u velikom gradu. Obje su sanjale o sretnoj budućnosti. Diskusiju nastavite konstatacijom da su mogli primjetiti da su djevojčice maštale o svojoj budućnosti, pa ih pitajte o čemu je maštala Marija a o čemu Alma. Šta im je predstavljalo najveću barijeru u ostvarenju njihovih snova?

Marija je htjela da bude frizerka, da se bavi onim što voli, dok je Alma maštala o porodici. Kada su odrasle, obje su se suočile sa problemom u ostvarenju svojih snova. Šta im je predstavljalo prepreku? Pomožite učesnicima da se sjete da Marija i Alma, kada su odrasle, nisu imale posla, novca. Pitajte ih da li su snovi Marije i Alme slični snovima njihovih vršnjaka? Da li su Marija i Alma drugačije od djevojčica iz BiH?

S obzirom da su obje željele nešto što im je u tom trenutku bilo nedostizno, diskusiju nastavite pitanjem gdje su djevojčice prepoznale mogućnost da ostvare svoje snove o porodici, poslu kojim su željele da se bave i sretnom životu.

Učesnicima objasnite da će u nastavku diskusije razgovarati o situacijama koje se odnose na Mariju, a da će tek nakon toga analizirati situacije koje su dovelе do toga da i Alma postane žrtva trgovine ljudima.

KORAK 3A – POČINJEMO SA MARIJOM

Učesnike podsjetite da je u Marijino selo došao neko, ko je to bio? Šta se desilo nakon dolaska te osobe u selo? Od učesnika očekujemo da se sjete da je u selo došao Marijin rođak koji je dijelio poklone i kako su svi bili sretni zbog njegovog dolaska. Marijin rođak je došao iz inostranstva i donio je brojne poklone koji su kod stanovnika tog sela, pa i kod Marije, stvorili jedan vrlo važan osjećaj. Pitajte učesnike šta misle o čemu se radi. U cilju usmjeravanja diskusije, pitajte šta ljudi pomisle kada vide nekoga ko je došao iz inostranstva i vozi dobro auto, lijepo se oblaći, dijeli poklone. Od učesnika želimo dobiti odgovor da to stvara osjećaj da je Marijin rođak uspješan i da odlazak sa njim u inostranstvo može otvoriti mogućnosti i za Mariju. Pitajte ih šta misle da li su to realne situacije, tj. neka podignu ruke svi oni koji smatraju da se ovakve situacije dešavaju i u našoj zemlji.

KORAK 3B – HANDOUT 1 I DISKUSIJA

Zatim učesnicima podijelite handout 1 i objasnite im da će nakon čitanja handouta nastaviti sa diskusijom. Dokument handout 1 u formi pripremljenoj za štampanje nalazi se na zadnjoj stranici ovog dokumenta.

HANDOUT 1

Majka me prodala za 500 eura!

Imala sam 13 godina kada me je trgovac silovao. Tri puta su me preprodavali. Gorila pakao ne postoji...

„Bilo mi je 13 godina kada me majka prodala gasterbajteru iz okoline Požarevca. Dao joj je 500 eura i boks cigareta. Nije ni trepljula. Nije me poljubila za rastanak. Drhtala sam kad me je pomilovalo po bosoj nozi. Odveo me je u kuću, veliku s kupatilom i šustiklom na televizoru. Bila sam gladna. Odmah me je silovao. Vrištala sam, a on me je tukao. I tako, svakoga dana naredne tri godine. A onda me prodao za 600 eura, bratu od strica, a ovaj vlasniku striptiz bara u okolini Berana.“, priča nesretna djevojka.

J. K. (19), iz sela kraj Obrenovca, šest godina bila je žrtva surove trgovine ljudima, prenosili Slobodna Dalmacija. Zahvaljujući šverceru Laletu iz Crne Gore, u čijem se „zagrijaju“ našla, uspjela je da, sklupčana u njegovom prtljažniku, pobegne iz šestogodišnjeg pakla. Imala je sreću da joj utočište postane sigurna kuća.

Pitajte učesnike koliko je godina imala ova djevojčica (iz handouta 1) kada je prodana. Ko je prodao i po kojoj cijeni? Šta je djevojčica rekla o reakciji njene majke kada je prodala trgovcu ljudima. S obzirom da smo u uvodnoj diskusiji govorili o tome koja je razlika između prostitucije i trgovine ljudima, pitajte učesnike da li se u ovom slučaju radi o trgovini ljudima ili svojevoljnem izboru. Cilj interakcije sa učesnicima je da im se skrene pažnja na činjenicu da trgovci ljudima često pronalaze članove porodice ili bliske prijatelje da im pomognu prilikom regрутациje. Pitajte učesnike šta znači regрутacija i da li znaju za neke druge oblike koji do sada (na sesiji) nisu pomenuti. Ukoliko ne budu znali šta znači regрутacija, objasnite im da to podrazumijeva pronalazak žrtve i njeno uvlačenje u lanac trgovine ljudima.

U nastavku diskusije pitajte učesnike koja je sličnost primjera iz handouta sa Marijinom pričom (iz filma). Ukoliko učesnici ne budu znali odgovor na ovo pitanje, olakšajte im tako što ćete ih pitati da li se u oba slučaja djevojčicama trgovalo posredstvom članova porodice. Ko je trgovcima predao Mariju a ko djevojčicu iz handouta 1?

Sada ćemo razgovarati o tome na koji je način Marijin rođak utjecao na nju i njenu porodicu da pristanu da Marija ode sa njim u inostranstvo. Marijin rođak je znao da u selu u kojem ona živi nema novca. Šta je govorio kakve se prilike pružaju u inostranstvu?

Odgovor: Marijin rođak je govorio: „Divno je raditi u inostranstvu“ i, „Zašto ti ne podeš sa mnom i mojom suprugom u inostranstvo?“. Također joj je rekao: „Naći će ti dobar posao. Možeš biti frizerka, vjeruj mi.“

Šta iz ovih izjava možemo zaključiti? Marijin rođak, svjestan njenih snova i očekivanja, obećavao je da će u inostranstvu Marija pronaći nove prilike koje će je približiti njenim željama. Svjestan da Marija želi da bude frizerka, on joj nudi da ide sa njim i da će joj pomoći da postane ono što želi.

Učesnicima objasnite da su trgovci ljudima prije otimali djevojke koje su kasnije ilegalnim kanalima transportovane u druge zemlje, pa čak i u druge gradove unutar iste zemlje. No, s obzirom da su se mnoge međunarodne institucije uključile u borbu protiv trgovine ljudima, a što je podrazumijevalo i pojачane kontrole granica, to je trgovce ljudima prisililo da promijene sistem regрутациje. Danas trgovci ljudima namame žrtve da svojevoljno predu granice i dolu do određenih zemalja a tek onda ih predaju trgovcima ljudima u tim zemljama. Na ovaj način trgovci ljudima smanjili su rizik prilikom „transporta“ žrtve jer ona putuje u nadi da će vani započeti novi život. Pored ovih primjera, djevojke se često namame oglasima za posao. Pitajte učesnike koji je posao najtraženiji među djevojkama srednjoškolskog uzrasta. Da li je čuvanje djece popularno među djevojkama srednjoškolskog uzrasta i tokom fakulteta?

KORAK 3B – HANDOUT 2

Prije nego što nastavite sa diskusijom o scenama iz filma, učesnicima ponudite handout 2 gdje se govor o regrutaciji putem oglasa za posao.

HANDOUT 2

Oglas za posao

Djevojka, nazovimo je Ana, bivša je ropkinja koju je njezin "vlasnik" prisilio na prosjačenje, seksualno zlostavljao i tražio od nje da prodaje drogu. Iz BiH je za vrijeme rata napustila domovinu i preselila se u Dalmaciju.

U obitelji bez sigurnih i stalnih izvora primanja, prijavila se na oglas iz Plavog oglasnika, u kojem su u Zagrebu tražili djevojku za čuvanje djece. Dan nakon dolaska u Zagreb, njezini "poslodavci" na prevaru su je odveli u Sloveniju, a potom u Austriju, u Beč.

Tada su joj rekli da nema djeteta za čuvanje, nego da mora preobučena u Turkinju pristati po restoranima, prodavati cvijeće, a potom će i drogu, koju je prije toga trebala probati. Kad se pobunila, istukao ju je, a u samo nekoliko dana ropstva njezin ju je "vlasnik" nekoliko puta silovao.

Međutim, zaboravio joj je oduzeti putovnicu, koju je iskoristila tokom jedne policijske racije kad se prijavila policiji i tako pobjegla iz pakla u kojem se našla. Danas živi u Hrvatskoj, a izjave za medije daje samo preko posrednika. Svjesna je da je imala sreću jer je u ropstvu provela samo dva tjedna, dok se mnoge djevojke slične sudbine nikada ne izvuku.

Iz Centra Rosa, koji zbrinjava i pomaže ženama i djeci žrtvama traffickinga, ističu kako se žrtve u trgovinu ljudima najčešće uvlače preko poznatih osoba u koje imaju povjerenja, a znatno rjeđe je riječ o otmicama.

- Često se radi o oglasima za posao, gdje se cilja na najranjiviju kategoriju djevojaka ili se, pak, djevojke u trafficking uvlače preko svojih momaka i uopće nemaju svijest da će ih oni negdje prodati - za Slobodnu Dalmaciju navodi Nela Pamuković, aktivistica u Centru Rosa.

Pitajte učesnike šta se desilo sa djevojkom iz handouta 2. Šta je sve djevojka Ana morala raditi za svog „gazdu“? Da li je imala izbora? Da li je ovaj način regrutacije sličan onom koji smo vidjeli kod Marije? Koja je razlika? Vratimo se sada na Mariju i njenu priču.

Učesnike pitajte da li je Marija pristala da podje sa rođakom u inostranstvo. U čemu je pogriješila, šta je mogla uraditi da spriječi rizik? Šta bi učesnici uradili u slučaju da žele da podu, a nisu sigurni šta ih vani čeka? Da li je Marija mogla poći sa svojim roditeljima? Da li je trebala obavijestiti nekog gdje tačno ide i kod koga će boraviti dok je u inostranstvu?

KORAK 3C – ALMINA PRIČA

Sada ćemo se osvrnuti na situacije koje su dovele do toga da i Alma postane žrtva trgovine ljudima. Pitajte učesnike koja je razlika u pričama Alme i Marije. Mariju je trgovcima prodao rođak, a šta se desilo sa Almom?

Na koji je način Almin momak utjecao na njenu odluku? Na čemu je prvo radio? Navedite učesnike da zaključe da je Almin momak prvobitno radio na stvaranju povjerenja. Manipulacijom je doveo do toga da se Alma zaljubi u njega. Šta je Alma govorila o njemu, kakav je bio? Učesnicima olakšajte tako što ćete im korištenjem pitanja zatvorenog tipa pomoći u analizi Alminih emocija. Pitajte sljedeće:

- Kako su se Alma i njen momak upoznali? Sudarili su se na ulici!
- Da li je Alma bila zadovoljna vezom sa novim momkom? Da
- Kako je Alma opisala svog novog momka:
 - Šarmantan
 - Zabavan
 - Vodio je na različita mjesta
 - Odlično je i plesao

Nakon što se Alma zaljubila u svog momka, šta joj je on predložio? Učesnici trebaju zaključiti da joj je ponudio odlazak u inostranstvo, pa diskusiju nastavite pitanjem da li joj je obećao posao kao što je to bio slučaj sa Marijom. Odgovor je da.

Pitajte učesnike o čemu je Alma maštala. Ukoliko se ne budu mogli sjetiti, pitajte ih da li je Alma maštala o velikom vjenčanju i porodici za kojom je žudila. Šta je Almin momak rekao da će uraditi nakon što u inostranstvu zarade novac?

Prvo ćemo raditi i uštediti novac, a kada se vratimo, napravit ćemo veliko vjenčanje?

U nastavku prodiskutujte sa učesnicima o ovoj rečenici. S obzirom da je žrtve teško nagovoriti da tek tako krenu u druge zemlje, da li su učesnici mogli primijetiti da su trgovci u obje priče prvo pronašli jake motive koji se podudaraju sa željama i snovima žrtve. Kako su trgovci ljudima to mogli znati? Učesnicima treba objasniti da je trgovina ljudima dobro razrađen sistem koji često zahtijeva mnogo pripreme u koju trgovci

Ijudima ulažu dosta napora. Kako su mogli primijetiti da je Alma svog momka srela na ulici, pitajte ih da li misle da je to bilo slučajno ili je njen momak, trgovac Ijudima, već znao da će Alma tuda proći. Da li je njihov prvi susret ustvari isceniran?

Brojni stvarni primjeri o kojima su govorile djevojke koje su regrutovane na isti način kao Alma govor o različitim situacijama u kojima momak prilazi djevojci a sve u cilju da je namami u ruke trgovaca Ijudima. Facebook, udvaranje u klubu, slučajan susret na ulici, slučajan susret na planini, neki su od primjera kako momci koji su u vezi sa trgovcima Ijudima prilaze potencijalnim žrtvama.

Obje djevojke, Alma i Marija, pristale su da otpisuju u inostranstvo. Obje su bile sretne zbog toga, obje su uključile i roditelje u donošenje odluke. Marijina mama je klimnula glavom kada je njen rodak pitao da podje sa njim. Učesnike pitajte šta misle da li je i to dio procesa namamljivanja žrtve? Da li trgovci Ijudima pored manipulacije potencijalnim žrtvama rade i na tome da pridobiju povjerenje roditelja? Zašto je to važno?

Učesnicima objasnite da roditelji trebaju da daju pristanak, ali da to nije glavni razlog zašto je važno njihovo povjerenje. Kako su i sami uključeni u donošenje odluke, manje su šanse da će u slučaju da posumnjuju pozvati policiju, što trgovcima daje dovoljno vremena da potencijalnu žrtvu prebace na konačnu destinaciju.

KORAK 3D – ZVRŠNA DISKUSIJA PRVOG DIJELA SESIJE

Šta se desilo sa Marijom i Almom? Koja je od njih uspjela da se spasi? Šta se desilo sa drugom djevojkom?

Šta ste naučili iz ovih priča? Koju biste poruku poslali djevojkama ali i dječacima koji ne znaju dovoljno o trgovini Ijudima?

Objasnite učesnicima da ćete u nastavku sesije ponuditi više informacija o trgovini Ijudima i pređite na korak 3.

Modul Trgovina ljudima

„Trgovina ljudima“ podrazumijeva regrutiranje, transport, transfer, smještanje ili primanje osoba uz upotrebu sile ili sredstava prinude, otmice, prevare, zablude, zloupotrebe moći ili ranjivosti, ili davanjem ili primanjem novca ili beneficija s ciljem dobivanja pristanka osobe, ili preuzimanja kontrole nad drugom osobom u svrhu eksploracije“.

Datum stupanja na snagu: 26. decembar 2003.

KORAK 4 – INTERAKTIVNI MODUL TRGOVINA LJUDIMA

S obzirom da smo u uvodnom dijelu ponudili najosnovnije informacije iz oblasti trgovine ljudima, u nastavku sesije učesnicima ćemo ponuditi više informacija o različitim elementima trgovine ljudima.

KORAK 4A – ŠTA JE TO TRAFFICKING?

U nastavku predstavite sljedeće informacije o trgovini ljudima. U shemi 2.1 nalaze se neke od osnovnih činjenica koje se odnose na trgovinu ljudima. Facilitator obrazlaže svaki od pet navedenih balona. Obrazloženje svakog balona u shemi nalazi se u tekstu „Šta je trgovina ljudima“. U tekstu se nalaze podebljane riječi koje pripadaju balonima, tako da facilitator lakše može pronaći objašnjenje svakog balona u shemi.

Shema 2.1

Šta je trgovina ljudima?

Trgovina ljudima je ozbiljan društveni problem jer najdrastičnije ugrožava **osnovna ljudska prava** – pravo na život, na slobodu izbora, na slobodu kretanja itd.

S obzirom da žrtva nema pristup zdravstvenim ustanovama, njeno **zdravlje** može biti ugroženo. Trgovina ljudima podrazumijeva nehuman odnos trgovca prema žrtvi, tako da je ovo problem **opasan po život** pojedinca.

Ropstvo se nije izgubilo, imamo ga i u 21. vijeku. Milioni žena i djece, ali i muškaraca, primorani su na prostituciju, **služenje** u kućama, rad na plantažama, **prosjačenje** i na druge vidove prinude. Ljudima se trguje unutar granica jedne zemlje (**interna trgovina ljudima**), ali i interkontinentalno (**prekodržavna i prekokontinentalna trgovina ljudima**), pa su sve države suočene sa ovim ozbiljnim problemom. U BiH su također zabilježeni različiti oblici trgovine ljudima.

Milijarde dolara stечene trgovinom ljudima služe da se dalje finansira organizovani kriminal, terorizam, korupcija, da se produžava ljudska patnja i kršenje osnovnih ljudskih prava. Trgovina ljudima je po mnoštву izrabljivačkih ciljeva međunarodni, organizovani, kriminalni fenomen koji ima teške posljedice po bezbjednost, blagostanje i ljudska prava žrtava. Trgovina ljudima, naročito u cilju **seksualne eksploracije** (eksploracija – iskoristavanje), jeste „visoko profitabilna – nisko rizična“ kriminalna aktivnost, koja uništava kvalitet života, a ponekad i sam život žrtava. To je moderno ropstvo čije su žrtve najčešće žene i djevojke. U mnogim slučajevima, nivo fizičkih i psihičkih povreda nanesenih žrtvama trgovine ljudima je tako ozbiljan i trajan, da ne postoji mogućnost da se njihovo fizičko i mentalno zdravlje medicinski kompletno sanira.

KORAK 4B – ŠTA JE EKSPLOATACIJA?

Facilitator na flip-tabli treba imati pripremljenu shemu 2.2. Počinje sa obrazlaganjem značenja riječi eksploracija te u nastavku koristeći interakciju obrazlaže svaki balon.

Eksploracija u prevodu znači iskoristavanje. Kada govorimo o traffickingu, iskoristavanje žrtava ima različite oblike a podrazumijeva da osobu iskoristavaju protiv njene volje. U shemi 2.2 možete vidjeti koji su vidovi iskoristavanja / eksploracije poznati:

Shema 2.2

KORAK 4C – UZROCI TRGOVINE LJUDIMA

U nastavku sesije objasnite šta sve dovodi do pojave trgovine ljudima u društvu. U nastavku se nalaze informacije koje treba podijeliti sa učesnicima.

Uzroci traffickinga:

- Siromaštvo – Siromaštvo sa sobom povlači mnoge probleme (neinformiranost, korupciju, slabe zakone i sl.). Veliki broj neinformiranih osoba koje traže posao nasjeda na lažne oglase i sl. te su potencijalne mete trgovaca ljudima.
- Nezaposlenost – Slabi životni standardi otvaraju crna tržišta koja su osnova za postojanje trgovine ljudima.
- Društveni i politički konflikti – Destabilizirana ili raseljena populacija
- Društvena i kulturna praksa
- Potčinjenost žena ili djevojaka – U BiH su poznati slučajevi porodične prodaje i ugovorenih brakova, gdje djevojke/žene nemaju pravo izbora već odlaze sa osobom kojoj su prodane.
- Nedostatak informacija – Pronalazak potencijalnih žrtava mnogo je lakši u zemljama koje imaju velik broj neinformiranih ljudi o ovim pitanjima.

KORAK 4D – REGRUTACIJA/PRONALAŽENJE POTENCIJALNE ŽRTVE

Objasnite da ste tokom prvog dijela sesije sa učesnicima govorili o tome kako su Alma i Marija postale žrtve trgovine ljudima. Pitajte učesnike kako se to desilo! Sada objasnite da trgovci koriste i druge metode opisane u nastavku ovog edukativnog modula. Pročitajte svaki od navedenih primjera ističući da se radi o pravim oglasima koje su postavili trgovci ljudima, ali i o istinitim pričama koje su podijelile žrtve trgovine ljudima.

- **Oglas u novinama**

Primjer: «Životna šansa za zapošljavanje. Posao konobarice u Italiji. Primanja 750 EUR mjesечно. Svi troškovi plaćeni...»

- **Individualni pristup**

- Stranac
- Prijatelj ili poznanik
- Rodbina

Primjer: «Prišla mi je žena u diskoteci i ponudila mi posao dadilje u Španiji. Trebala sam čuvati dvoje male dejce i dva psa. Čak mi je pokazala i slike porodice za koju bih radila, njihovu prelijepu kuću sa bazenom. Mjesečna zarada je iznosila 500 EUR.»

- **Kidnapiranje**

- Na putu od škole do kuće, u diskoteci i sl.

- **Agencija za zapošljavanje**

Primjer: «(...)pitali su me za pisma preporuke (...) potpisala sam šestomjesečni ugovor,

navodeći da će vratiti dug troškova putovanja i izdavanja viza po dobitku prve plate (...)

- **Putem internet servisa – Facebook, Dernek i sl.**

Primjer: «Zovem se i imam 16 godina. Prijе godinu dana, na Facebooku sam upoznala momka koji se predstavio kao moј vršnjak. Čak sam u albumu imala priliku da vidim njegove slike sa ljetovanja, slike iz škole, slike sa zimskog raspusta. Ono što me oduševilo, da dečko često putuje i to svaki put u drugu zemlju. Rekao mi je da su mu roditelji poznati liječnici iz Sarajeva i da imaju dosta para, pa tako putuje. Čak je u šali pomenuo da će me jednog dana voditi u Amsterdam... jer je rekao da mu je to najljepši grad na svijetu. Pokazala sam drugarici poruke koje sam dobila i obje smo se složile da bi bilo super da se sretнемo s njim.

Pozvao nas je na dernek koji je organizovao za svoj 18 rođendan. Rekao mi je da će dernek trajati čitavu večer, da organizuju DJ koji će vrtiti ploče čitavu večer i da kažem mami da idem kod prijateljice i da će tamo spavati. Kako sam žarko željela da ostanem čitavu večer, mami sam rekla da idem kod drugarice, no ono što sam takoder slučajno uradila jeste da sam u status na Facebook-u stavila da idem na dernek kod XX.

Kada smo došle na adresu, čula se muzika... vrata su se otvorila i nakon toga sjećam se da sam se probudila u nekom podrumu. Vrištala sam, no niko me nije čuo. Ušao je neki čovjek, počeo me udarati i na kraju me silovao. Rekao je da sam prodana i da od sada radim za njega. Ta silovanja su se dešavala svaki dan i tako nekih 15 dana. Obzirom da sam se vrlo brzo razbolila, tražila sam da mi dovedu doktora... a oni su se smijali i pitali, da citiram, „mala, hoćeš i muzičku“.

Kada su moji roditelji shvatili što se desilo, policija je pristupila mom Facebook profilu te su vidjeli sa kim sam se dopisivala, vidjeli su u mom posljednjem statusu gdje sam otišla i tako su me pronašli nekoliko sedmica kasnije u Srbiji. Moju prijateljicu niko nije pronašao i niko ne zna gdje je.«

KORAK 4E – INTERNET I TRGOVINA LJUDIMA

Koristeći shemu 2.3, na flip-tabli pobrojati sljedeće web-servise koje trgovci ljudima koriste za pronašak novih žrtava trgovine ljudima:

Shema 2.3
Internet i trgovina ljudima

Sesiju nastavite prezentacijom sljedećih činjenica o trgovini ljudima:

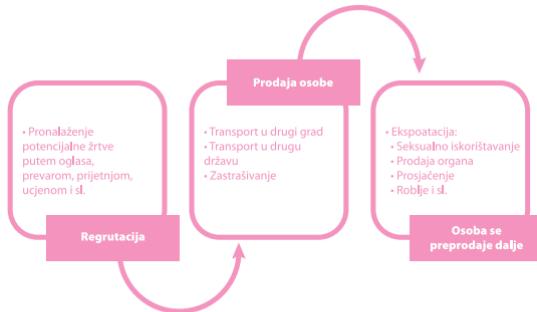
S obzirom da veliki broj mlađih ljudi širom svijeta koristi različite internet servise kao što su Facebook, Dernek i slično, trgovci ljudima su shvatili da su to idealna mjesta za pronalazak novih potencijalnih žrtava trgovine ljudima. Evo nekih primjera kako se internet koristi za trgovinu ljudima i eksploraciju tj. iskorištavanje mlađih za sticanje novčane koristi:

- **Craigslist.org:** Koristi se za prodaju djece i odraslih žrtava trgovine ljudima za komercijalni seks. Dakle, žrtve koje se prodaju putem ove stranice najčešće se koriste za prisilnu prostituciju.
- **Online photo sharing – Stranice za razmjenu slika:** Omogućavaju masovnu razmjenu slika dječje pornografije bez bojazni da će osobe koje koriste ovaj servis biti uhvaćene zbog tog ilegalnog sadržaja. Trgovci sve češće na internet stavljaju slike žrtava koje prodaju, što omogućava ostalima da vide šta kupuju.
- **Upload slika sa mobilnih telefona:** Kao što je slučaj sa razmjenom slika putem interneta, sa mobilnih telefona putem MMS-a, trgovci ljudima odmah nakon otmice sa svog mobilnog telefona uploadaju sliku žrtve koju dalje osobe koje žele da kupe dobiju u vidu poruke. Trgovci sliku pošalju svim eventualnim kupcima, a onaj ko ponudi najviše.. kupuje žrtvu.
- **Socijalne mreže (Facebook, Dernek i sl.):** Trgovci ljudima na ovim stranicama otvaraju profile, ali u albume profila stavljaju slike mlađih ljudi iz drugih zemalja. Tako kada uđete u album da vidite sliku osobe sa kojom se dopisujete, vidjet ćete da je to npr. mlađa osoba, vidjet ćete slike te osobe na ljetovanju – a to su ustvari ukradene slike nekoga ko živi npr. u Francuskoj. Ne vjeruj nikome koga ne znaš lično!
- **Tehnologija enkripcije:** Trgovci sve češće koriste kodirane stranice do kojih mogu doći samo oni koji su direktno uključeni u trgovinu ljudima. Policija do ovih stranica dolazi jako teško jer nisu standardne, već zaštićene. Obično koriste nazive npr. Bašte i uređivanje bašti, aiza tog imena skrivaju stranicu za prodaju djece.

Dana 26. oktobra 2009. godine, FBI je saopćio da je spasio preko 50 djece u 22 zemlje. I-TIM, tj. tim ljudi koji je zadužen da provjerava internet stranice i web servise, došao je do stranica na kojima se prodaju dječaci, te su nakon kratke istrage došli do ljudi koji vode internet prodaju djece. Oko 700 ljudi je bilo uključeno u navedenu prodaju djece te su svi uhapšeni.

Najstarija spašena osoba je imala 18 godina. S obzirom da su trgovci djecom koristili najnapredniju internet tehnologiju, smatra se da je mnogo djece koju je ova grupa prodavala ostalo neotkriveno.

Koristeći shemu 2.4 predstaviti elemente traffickinga. U tekstu ispod sheme možete pronaći objašnjenje koje se odnosi na shemu.

REZIME SESIJE:

Trgovina ljudima predstavlja proces u kojem organizovani trgovci pronalaze potencijalne žrtve, regрутiraju ih npr. putem Facebook-a, transportuju na određenu lokaciju (unutar zemlje – interno ili u neku drugu zemlju – prekodržavno), prodaju i na kraju iskorištavaju za vlastitu dobit. Pri tome, trgovci ljudima koriste različita sredstva (prijetnje, ucjene, prevare, otmice, zablude i sl.) kako bi osobu primorali da radi ono što trgovac želi. Kada postane žrtva trgovine ljudima, osoba gubi sva prava i postaje vlasništvo „gazde“ koji donosi odluke u ime žrtve. Postoje različiti oblici eksploracije ljudi, no za trgovinu ljudima specifično je da to samo gazda uživa koristi svega čemu je žrtva izložena, da žrtva nema pravo glasa. Trgovina ljudima se može desiti bilo kome, bilo kada. Trgovinu ljudima možemo spriječiti!

Asocijacija XY

Danijela Ozme 12

71000 Sarajevo

t +387 33 260 615 f +387 33 260 617

Gundulićeva 80

78000 Banja Luka

t +387 51 309 744

ANIMAGE

www.bihat.ba

www.xy.com.ba

www.twolittlegirls.org

Twitter: Asocijacija XY

Facebook: AsocijacijaXY